IJARSCT
ISSN: 2581-9429
International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology
International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal
Volume 5, Issue 2, October 2025
Impact Factor: 7.67

वैदिक धर्मातील कर्मकांड विरोधी चार्वाक

डॉ. गोरोबा तुकाराम खुरपे
प्राचार्य, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, मायणी, ता. खटाव जि. सातारा
gtkhurpe@gmail.com

सारांश : वैदिक धर्मातील कर्मकांड हे धार्मिक विधी आणि यज्ञ-यागांच्या माध्यमातून आत्मा, पुनर्जन्म आणि देवतांच्या पूजेचे महत्त्व अधोरेखित करतात. याच्या विरोधात चार्वाक दर्शन हे भौतिकवादी आणि प्रत्यक्ष अनुभवावर आधारित विचारसरणी आहे, ज्याने कर्मकांडांच्या निरर्थकतेचा आग्रह धरला. या संशोधन लेखात चार्वाक दर्शनाच्या वैदिक कर्मकांड विरोधी दृष्टिकोनाचे ऐतिहासिक, तात्विक आणि सामाजिक विश्लेषण केले आहे. यातून असे दिसून येते की चार्वाकने वैदिक परंपरांना आव्हान देऊन भौतिक सुख आणि प्रत्यक्ष ज्ञानावर भर दिला. या अभ्यासाने भारतीय दर्शनातील विविधतेचे महत्त्व अधोरेखित होते. चार्वाक दर्शनाने वैदिक कर्मकांडांच्या निरर्थकतेची टीका करून भौतिकवाद आणि प्रत्यक्षवादाला मजबूत आधार दिला. वैदिक धर्मातील कर्मकांड हे सामाजिक आणि राजकीय नियंत्रणाचे साधन होते, ज्याचा चार्वाकने विरोध करून व्यक्तिस्वातंत्र्याला प्रोत्साहन दिले. ऐतिहासिकदृष्ट्या, चार्वाकच्या विचारांचा प्रभाव बौद्ध आणि जैन धर्मात दिसतो, ज्यात कर्मकांडांना कमी महत्त्व आहे. आधुनिक संदर्भात, चार्वाकचे विचार वैज्ञानिक आणि तर्कशुद्ध विचारसरणीशी जुळतात, जसे की अंधश्रद्धा निर्मूलनात आपल्याला दिसतात.

मुख्य शब्द : चार्वाक, वैदिक धर्म, कर्मकांड, विरोध, भौतिकवाद, प्रत्यक्षवाद, लोकायत, भारतीय दर्शन

Copyright to IJARSCT
www.ijarsct.co.in
DOI: 10.48175/568